

بازبینی صورت وضعیت حسابداری و حسابرسی و تاثیر آن در گسترش بازار سرمایه

جواد پورحسن حاجی آقائی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۰۲ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵

چکیده

یکی از عوامل رشد و پویایی اقتصاد ملی در هر کشوری، پر رنگ شدن نقش بازار سرمایه در اقتصاد ملی آن کشور است. مطمئناً پر رنگ کردن نقش بازار سرمایه نیازمند تدوین یک استراتژی بلند مدت، جامع نگر و خالی از ضعف می باشد. سیستم اطلاعات حسابداری به عنوان مهم ترین زیر مجموعه این سیستم، اطلاعات مالی متنوعی را در اختیار استفاده کنندگان این نوع اطلاعات، خصوصاً "مدیران هر سازمان" قرار می دهد. از طرفی، صراحت در گزارش های مالی شرکت های بورس مهم است به دلیل اینکه اطلاعات لازمه قیمت گذاری سهام شرکت های بورسی است و زمانی که بازار فرابورس هم راه اندازی شد صراحت در گزارش های مالی از جایگاه ویژه ای برخوردار است. پس در بازار سرمایه اطلاعات مالی یکی از منابع اصلی و با ارزش است و تاثیر بسزائی در یکپارچه سازی و رقابتی کردن بازار دارد. هدف از مطالعه این تحقیق، نگرشی بر نقش و تاثیر حسابداری و حسابرسی در پیشرفت توسعه بازار سرمایه می باشد. نوع تحقیق، توصیفی است. نتایج تحقیق نشان می دهد که وجود حسابداری و حسابرسی تاثیر بسزائی در پیشرفت و توسعه بازار سرمایه ایفاء می کند.

واژگان کلیدی

حسابداری، حسابرسی، بازار سرمایه، اطلاعات مالی، توسعه

۱. کارشناس مالی سازمان آتش نشانی رشت.

مقدمه

گسترش حوزه فعالیت و سطح پوشش جغرافیایی بازار سرمایه و از جمله سازو کار بورس اوراق بهادار در کشور پهناوری مانند ایران از جنبه های مختلف، موضوعی با اهمیت به شمار می آید؛ و این امر موجب می گردد که مشارکت طیف گسترده ای از مردم را در فعالیت های اقتصادی مولد امکان پذیر نموده، ساز و کار گردآوری مبالغ مالی را کد یا سرگردان را در اقتصاد ملی کارآمد تر کرده تا بستر گسترش فرهنگ سهامداری در جامعه و سازمان یافته شدن بازار سرمایه فراهم گردد (ایزری و صفری، ۱۳۸۹)

دردنای امروزی که هر روز شکل تازه ای از ارتباطات اقتصادی به وجود می آید، افراد و شرکتها و موسسات با یکدیگر در ارتباط نزدیک می باشند و تغییرات مالی آنها بر یکدیگر تأثیر می گذارد و این تأثیرات روز به روز با پیچیده تر شدن فعالیت ها بیشتری می شود و این عوامل باعث می شود که نقش حسابداری به عنوان فراهم کنندگان اطلاعات مالی با استفاده از استانداردهای حسابداری برای استفاده کنندگان صورتهای مالی بیشتر مشخص گردد (دلنواز و خویلو، ۱۳۹۰)

بازار سرمایه مهمترین سازو کار پیش روی اقتصاد کنونی جهان برای جذب و تخصیص بهینه منابع پس اندازی و تبدیل آنها به مصارف سرمایه گذاری و تامین مالی پروژه ها است. اهمیت این بازار را می توان در مباحثی چون جذب سرمایه گذاری خارجی، گسترش اقتصاد ملی در سطح منطقه ای و بین المللی، محلی برای تجارت امن، مکانی مناسب برای تامین مالی پروژه های کلان اقتصادی و ... جستجو کرد. حسابداری نیز به عنوان حرفه ای که پیشتر از بازار سرمایه ایجاد شده، در توسعه اقتصادی بی اثر نبوده و نخواهد بود همواره در ایجاد اطلاعات مالی اثرگذار و همچنین کنترل و نظارت، ابزار مهمی بشمار می رود (لاری دشت بیاض و خدادوست گمچی، ۱۳۹۲)

مهمترین نیاز بازار سرمایه اطلاعات مالی حسابداری شده است. بررسی و اظهار نظر و اعتبار دهی به این اطلاعات بر عهده حسابداران و حسابرسان است. بی شک همه ما قبول داریم توسعه ی کشور بدون ارایه گسترده خدمات حسابداری امکان ندارد و این توسعه نیازمند کنترل و نظارت است و در این که جامعه حسابداری و حسابرسی کشور، در اعمال چنین نظارت هایی و در تولید اطلاعات لازم برای توسعه اقتصادی نقش درجه اولی دارد شکی نیست. پس توسعه کشور بدون بدون حمایت از جامعه حسابداران کشور ممکن نیست و بر همین اساس، توسعه بازار سرمایه نیز بدون حمایت حسابرسان امکان پذیر نخواهد بود (بابایی کچی و احمدی بالادهی و عبدی، ۱۳۹۴)

توسعه بازار سرمایه در گرو عدم دستکاری نظام قیمت ها و از بین نبردن شفافیت و اطلاعات مالی قابل اتکا در بازاری کارا است که بدون حضور گسترده حسابداری در بطن بازار سرمایه امکانپذیر نیست (لاری دشت بیاض و خدادوست گمچی، ۱۳۹۲)

مبانی نظری تحقیق

دلنواز و خویلو (۱۳۹۰) در تحقیقی با موضوع نگرشی بر نقش حسابداری و حسابرسی در پیشبرد بازار سرمایه به این نتیجه رسیدند که صراحت در گزارش های مالی شرکت های بورس مهم است به دلیل اینکه اطلاعات لازمه قیمت گذاری سهام شرکت های بورسی است وزمانی که بازار فرابورس هم راه اندازی شد صراحت در گزارش های مالی از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

لاری دشت بیاض و خدادوست گمچی (۱۳۹۲) در تحقیقی به نقش حرفه حسابداری در توسعه بازار سرمایه پرداختند. نتایج بررسی پژوهش نشان می دهد حضور حرفه حسابداری بعنوان رابط بین فرصت های مطلوب سرمایه گذاری و استفاده کنندگان اطلاعات مالی جهت گسترش و رشد بازار سرمایه یک نیاز است. تحقیقات حسابداری با محوریت استفاده کنندگان و سرمایه گذاران بالقوه همچنین روش های گزارشگری بر مبنای استفاده کنندگان و قانونمند کردن شفافیت مالی از طریق وضع استانداردهای بین المللی از جمله پیشنهادات نگارندگان جهت گسترش بازار سرمایه است یا به عبارتی نشان دادند که حضور حرفه حسابداری در بطن بازار سرمایه به توسعه بازار و خود حرفه خواهد انجامید و این تعامل به نفع هردوی بازار و حرفه است.

ایزری و صفری (۱۳۸۹) در تحقیق خود با عنوان بررسی استراتژیک موانع توسعه بازار سرمایه ایران به این نتیجه رسیدند که هرچند ایجاد بورسهای بین منطقه ای (مرحله اول) به صورت نسبی در حال اجرا می باشد ولی نیازمند فراهم سازی زیر ساخت هایی همچون انجام مطالعاتی جامع قبل از ایجاد بورسهای منطقه ای، ایجاد و گسترش تجارت الکترونیک، ایجاد بانکداری الکترونیک، تدوین قوانین حمایت کننده از سرمایه گذاران، فرهنگ سازی در جامعه و ... می باشد.

بابایی کچی و احمدی بالادهی و عبدی (۱۳۹۴) در تحقیق خود تحت عنوان نگرشی بر نقش و تاثیر حسابداری در پیشرفت و توسعه بازار سرمایه دریافتند که حسابداری در مقام مهم ترین رکن تهیه کنندگی اطلاعات مالی می تواند کارکرد بازار سرمایه را بهبود بخشد چراکه مهم ترین نیاز بازار سرمایه اطلاعات مالی حسابداری شده است. بررسی ها نشان می دهد که ماهیت حسابداری در جوامع امروز فراتر از حیطه عملکرد درونی در سازمان ها توانسته در بخش های بزرگی از بازار اقتصادی جوامع تاثیر سازنده خود را برجای بگذارد؛ و تنوع عملیاتی در فعالیت های حسابداری در بخش های بیمه، مالیات، یارانه ها، عملیات های مالی و ... سبب شده است تا از لحاظ کمی و کیفی شاهد تحول بازار های سرمایه ای کشور باشیم.

روش تحقیق

روش تحقیق در پژوهش حاضر بر اساس هدف از نوع تحقیق کاربردی و بر اساس روش از نوع توصیفی-همبستگی است که با استفاده از روش رگرسیون پانل دیتا پردازش شده است. داده های پانل، روشی برای تلفیق داده های سری زمانی و مقطعی است. این روش محیط بسیار مناسبی را برای گسترش روش های تخمین و نتایج نظری فراهم می سازد و

محققان قادر به استفاده از ترکیبی از روش های مقطعی و سری زمانی برای بررسی مسایلی می شوند که امکان مطالعه آنها در محیط های فقط مقطعی و سری زمانی وجود ندارد

ابزار گردآوری اطلاعات:

در این پژوهش، برای جمع آوری داده های مورد نیاز، از روش کتابخانه ای و مراجعه به آرشیوها استفاده شده است؛ یعنی از لحاظ شیوه گردآوری اطلاعات از نوع پس رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) می باشد. ابزار تحقیق، شامل صورت های مالی، یادداشت های همراه و گزارش های مالی شرکت های مورد مطالعه می باشد که از بسته نرم افزاری SPSS برای سنجش داده ها استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل استنباطی داده های آماری (آزمون فرضیه تحقیق):

با جمع آوری اسناد و مدارک و ارزیابی و تجزیه تحلیل داده ها و با استفاده از آزمون رگرسیون، با فرض عدم وجود رابطه بین

نتایج زیر بدست آمده است.

H0: بین نقش حسابداری و حسابرسی و توسعه بازار سرمایه ارتباط وجود ندارد.

H1: بین نقش حسابداری و حسابرسی و توسعه بازار سرمایه ارتباط وجود دارد.

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	5.483	.649		8.446	.000
نقش حسابداری و حسابرسی	.646	.156	.616	4.141	.000

a. Dependent Variable: توسعه بازار سرمایه

نتیجه حاصل از آزمون فرضیه:

با توجه به سطح خطای محاسبه شده برای آزمون فرضیه (۰.۰۰۰) که کمتر از ۵ درصد می باشد و همچنین چون t محاسبه شده برای این متغیر بین ۱/۹۶ و -۱/۹۶ قرار نمیگیرد، بنابراین می توان فرضیه صفر را رد کرد. پس می توان گفت بین نقش حسابداری و حسابرسی و توسعه بازار سرمایه رابطه معناداری وجود دارد.

پیشنهادهای

- ۱- چون معیار اصلی در گزارشگری و شفافیت مالی، استانداردهای حسابداری است پس بایستی هم استانداردهای حسابداری و هم استانداردهای حسابرسی گسترش یابد.
- ۲- حرفه حسابرسی مایلی نوپاست و شرکت ها منافع کافی به راه اندازی آن اختصاص نمی دهند. وبه همین دلیل شرکت های ما با ساختاری ضعیف وارد بورس می شوند. از جمله بانکها
- ۳- قوانین و مقررات به ویژه قانون تجارت قدیمی است. و در باره استفاده از کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی به قانون جدید نیاز داریم تا سهامداران وارد بازار بورس شده و شرکت های پذیرفته شده در بورس را گسترش یافته و امنیت سرمایه گذران افزایش یابد.
- ۴- در مسیر جوانان کشور در آزمون حسابداران رسمی موانع ایجاد شده است.
- ۵- یکی از مواردی که باعث می شود تا شرکت های پذیرفته شده در بورس از لحاظ ساختار مالی ضعیف عمل کند این است که بین مدیریت و مالکیت تفکیک وجود ندارد.
- ۶- از آنجا که اطلاعات یا صورت های مالی تهیه شده لازمه قیمت گذاری سهام شرکت های بورسی است. پس باسستی صراحت و شفافیت و دقت در گزارش های مالی شرکت های بورس به وضوح دیده شود.
- ۷- سرنوشت نظام حسابرسی کشور در دست بخش دولتی قرار دارد؛ یعنی همیشه انحسار حسابرسی دولتی برقرار است؛ که نتیجه آن انتخاب حسابرس و بازرس فقط از بین ساز مان حسابرسی است؛ که می شود از بین جامعه حسابداران رسمی کشور نیز انتخاب کرد.
- ۸- در ایران حسابرسی داخلی نه به سبب فرهنگ سازمانی بلکه بنا به الزام سازمان بورس اوراق بهادار شکل می گیرد؛ یعنی هنوز فرهنگ سازی نشده است.

منابع و مأخذ

- [1] دوانی، غلامحسین. (۱۳۸۲)، بورس، سهام و نحوه قیمت گذاری سهام، چاپ دوم، نشر نخستین، تهران
- [2] دوانی، غلامحسین، نقش حسابداران رسمی در فرآیند توسعه اجتماعی و اقتصادی، بخش سوم.
- [3] یونس، غفاری. (۱۳۸۴)، راهنمای سرمایه گذاری در بورس، نشر شایسته.
- [4] یگانه، حساس، حسابرسی در حاکمیت شرکتی

- [5] عبده تبریزی، حسین. (۱۳۸۲)، سرمایه گذاری غیرمستقیم در سرمایه.
- دستگیر، محسن. (۱۳۸۲)، "راهکارهای توسعه بازار سرمایه در ایران". بورس، ۳۵، ۴۲-۳۴. [6]
- [7] ایزری مهدی و صفری، علی. (۱۳۸۴)، بورس الکترونیکی و راهکارهای توسعه آن در ایران، مجله علمی پژوهشی اقتصاد و تجارت نوین، شماره ۲.
- [8] ناصر پرتوی "ماهیت اهداف حسابداری" نشریه حسابداری، شماره ۱۴۵، دی ۱۳۸۰، صفحه ۷.
- [9] سید ابراهیم، عنایت "مشکلات بازار سرمایه ایران" پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۳، زمستان ۱۳۸۰، ص ۴.